

PATROLOGIA

LATINÆ

184

S. BERNARDI

5

BX1749

B4

v. 3

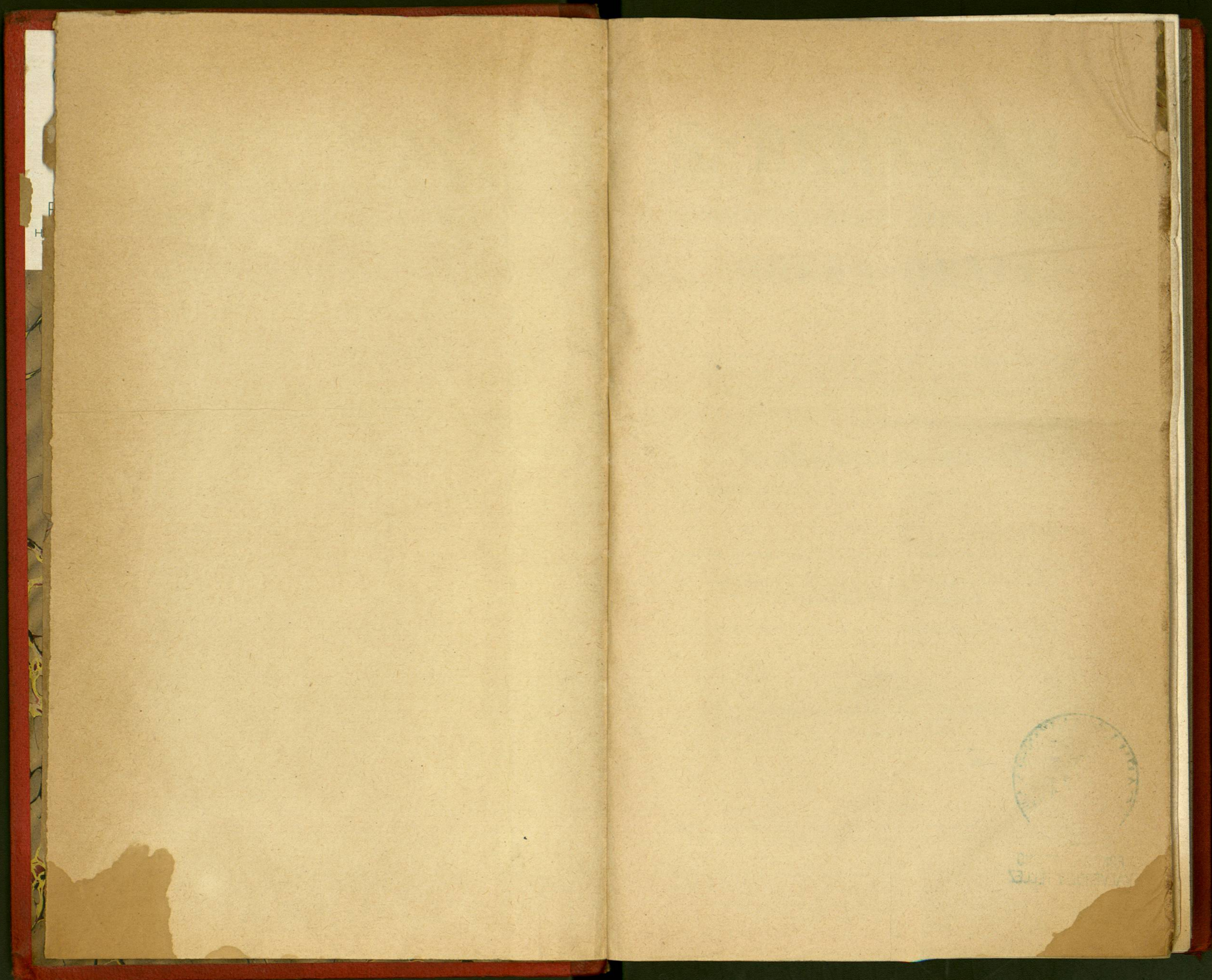
007900

EX LIBRIS
HEMETHERII VALVERDE TELLEZ
Episcopi Leonensis

1080015884

250
No

SÆCULUM XII, ANNUS 1153.

S. BERNARDI,

CLARÆ-VALLENSIS ABBATIS PRIMI,

OPERA OMNIA

SEX TOMIS IN QUINTUPLICI VOLUMINE COMPREHNSA

POST HORSTIUM DENUO RECOGNITA, AUCTA ET IN MELIOREM DIGESTA
ORDINEM, NECNON NOVIS PRÆFATIONIBUS, ADMONITIONIBUS, NOTIS ET
OBSERVATIONIBUS INDICIBUSQUE COPIOSISSIMIS LOCUPLETATA

TERTIIS CURIS

D. JOANNIS MABILLON,

PRESBYTERI ET MONACHI BENEDICTINI E CONGREGATIONE S. MAURI;

EDITIO NOVA,

ACCESSERE APPENDICES AMPLISSIMÆ VITAM SANCTI DOCTORIS ET EJUS ÆTATEM ILLUSTRANTES;

ACCURANTE ET DENUO RECOGNOSCENTE J.-P. MIGNE,
BIBLIOTHECÆ CLERI UNIVERSÆ,

SIVE

CURSUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE,

VOLUMEN TERTIUM

S. BERNARDI OPERUM TOMUM V COMPLECTENS.

UNIVERSIDAD AUTÓNOMA DE BUENOS AIRES
Biblioteca Valverde y Tellez
Capilla Alfonsina
Biblioteca Universitaria

PARISIIS,

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES,
IN VIA DICTA AVENUE-DU-MAINE, 189, OLIM CHAUSSÉE-DU-MAINE, 127.

1879

FONDO VALVERDE Y TELLEZ

44606

B71749
B4
V3

SÆCULUM XII. ANNUS 1153.

ELENCHUS

AUCTORUM ET OPERUM QUI IN HOC TOMO CLXXXIV CONTINENTUR.

S. BERNARDUS, CLARÆ-VALLENSIS ABBAS.

OPERUM TOMUS V. ALIENA ET SUPPOSITITIA.	
<i>Prefatio in tomum V et VI.</i>	
Gilleberti de Hoilandia Sermones in Cantica. Col.	9
Ejusdem Tractatus ascetici.	251
Epistolæ ejusdem.	289
Guigonis, prioris V majoris Carthusiæ, Epistola seu Tractatus ad Fratres de Monte Dei.	307
Guillelmi, S. Theoderici abbatis, Tractatus de contemplando Deo.	365
Ejusdem Liber de natura et dignitate Amoris.	379
Ejusdem Commentatio brevis ex S. Bernardo in Cantica.	407
Gaufridi abbatis Declamationes de colloquio Simonis cum Jesu, ex S. Bernardi Sermonibus collectæ.	435
Scala claustralium, sive de modo orandi.	475
Meditationes piissimæ de cognitione humanæ conditionis.	485
De interiori Domo, seu de Conscientia ædificanda.	507
De Conscientia.	551
De Ordine vitæ et Morum institutione.	559
De Charitate.	583
Vitis mystica, seu de Passione Domini.	635
Meditatio in Passionem et Resurrectionem Domini.	741
Lamentatio in Passionem Christi.	769
Instructio Sacerdotis, seu de præcipuis Mysteriis nostræ Religionis.	771
De Statu virtutum Humilitatis, Obedientiæ, Timoris et Charitatis.	791
Expositio in Orationem Dominicam.	811
Aelredi, abbatis Rievallensis, Sermo in adventu Domini.	817
Nicolai, Claræ-Valleensis, in Nativitate Domini Sermones tres.	827
Ejusdem, Sermo in festo B. Stephani protomartyris.	845
Aelredi Tractatus de Jesu puero duodenni.	849
Sermo in Dominica Palmarum.	869
B. Ogerii, Luceidii abbatis, Sermones XV de verbis Domini in ultima Cæna.	879
In Cæna Domini Sermo alter.	949
Sermo de Vita et Passione Domini.	953
— de duobus discipulis euntibus in Emmaus.	965
— de excellentiâ SS. Sacramenti et dignitate Sacerdotum.	981
— in Nativitate S. Joannis Baptistæ, de decem ejus privilegiis.	991
— in Assumptione B. Mariæ Virginis.	1001
Sermo Panegyricus ad B. Virginem Deiparam.	1009
— de Villico iniquitatis.	1021
— in verba Sapientiæ, VII, 30, VIII, 1: <i>Sapientia vincit, etc., attingit, etc.</i>	1031
— de decem Virginibus.	1043
Nicolai, Claræ-Valleensis, Sermo in festo S. Andreæ.	1049
Ejusdem, Sermo in festo S. Nicolai Myrensis episc.	1055
In Antiphonam <i>Salve Regina</i> , Sermones quatuor.	1062
Meditatio in eandem Antiphonam.	1077
Sermo ad Clerum in concilio Remensi congregatum.	1079
— ad Pastores in synodo congregatos.	1085
— ad Prælatos in concilio convocatos.	1095
— de fugienda Cordis et Corporis immunditia.	1101
— de Miseria humana.	1109
— de Septem Donis Spiritus sancti.	1113
— de duodecim Portis Jerusalem.	1117
— in Canticum B. Virginis Mariæ.	1121
— in illud Evangelii, Matth. XIX, 27: <i>Ecce nos reliquimus omnia.</i>	1127
Homilia in illud S. Matthæi, c. XIII, v. 45. <i>Simile regnum cælorum, etc.</i>	1131
Sermo in illud Michææ, c. VI, v. 8: <i>Indicabo tibi, etc.</i>	1133
Liber Sententiarum.	1135
Disputatio cujusdam justi cum Deo.	1155
Soliloquium.	1157
Formula honestæ vitæ.	1167
Instructio quomodo homo possit in bono proficere et placere Deo.	1171
Documenta varia pie seu religiose vivendi.	1173
Arnulfi, monachi de Boeriis, Speculum monachorum.	1175
Documenta vitæ religiosæ.	1177
Octo puncta Perfectionis assequendæ.	1181
Epistola de doctrina vitæ agendæ.	1185
Opusculum in hæc verba: <i>Ad quid venisti?</i>	1189
Liber de modo bene vivendi, ad Sororem.	1199
Carmen paræneticum, ad Rainaldum.	1307
Rhythmus de Contemptu mundi.	1313
Jubilus Rhythmicus de Nomine Jesu.	1317
Rhythmus ad singula membra Christi patientis.	1319
Oratio devota ad Dominum Jesum et B. Mariam Matrem ejus.	1323
Rhythmi veteres de vita monastica.	1327
Index Rerum.	1329

PATROLOGIÆ

CURSUS COMPLETUS

SEU BIBLIOTHECA UNIVERSALIS, INTEGRÆ, UNIFORMIS, COMMODA, OECONOMICA, OMNIUM SS. PATRUM, DOCTORUM SCRIPTORUMQUE ECCLESIASTICORUM,

SIVE LATINORUM, SIVE GRÆCORUM,

QUI AB ÆVO APOSTOLICO AD TEMPORA INNOCENTII III (ANNO 1216) PRO LATINIS ET CONCILII FLORENTINI (ANN. 1439) PRO GRÆCIS FLORUERUNT:

RECUSIO CHRONOLOGICA

OMNIUM QUÆ EXSTITERE MONUMENTORUM CATHOLICÆ TRADITIONIS PER QUINDECIM PRIMA ECCLESIE SÆCULA,

JUXTA EDITIONES ACCURATISSIMAS INTER SE CUMQUE NONNULLIS CODICIBUS MANUSCRIPTIS COLLATAS, PERQUAM DILIGENTER CASTIGATA; DISSERTATIONIBUS, COMMENTARIIS, VARIISQUE LECTIONIBUS CONTINENTER ILLUSTRATA; OMNIBUS OPERIBUS POST AMPLISSIMAS EDITIONES QUÆ TRIBUS NOVISSIMIS SÆCULIS DEBENTUR ABSOLUTAS DETECTIS, AUCTA; INDICIBUS PARTICULARIBUS ANALYTICIS, SINGULOS SIVE TOMOS SIVE AUCTORES ALICUJUS MOMENTI SUBSEQUENTIBUS, DONATA; CAPITULIS INTRA IPSUM TEXTUM RITE DISPOSITIS, NECNON ET TITULIS SINGULARUM PAGINARUM MARGINEM SUPERIOREM DISTINGUENTIBUS SUBJECTAMQUE MATERIAM SIGNIFICANTIBUS, ADORNATA; OPERIBUS CUM DUBIIS, TUM APOCRYPHIS, ALIQUA VERO AUCTORITATE IN ORDINE AD TRADITIONEM ECCLESIASTICAM POLLENTIBUS, AMPLIFICATA;

DUCENTIS ET AMPLIUS LOCUPLETATA INDICIBUS AUCTORUM SICUT ET OPERUM, ALPHABETICIS, CHRONOLOGICIS, STATISTICIS, SYNTHETICIS, ANALYTICIS, ANALOGICIS, IN QUODQUE RELIGIONIS PUNCTUM, DOGMATICUM, MORALE, LITURGICUM, CANONICUM, DISCIPLINARE, HISTORICUM, ET CUNCTA ALIA SINE ulla EXCEPTIONE; SED PRÆsertim DUOBUS INDICIBUS IMMENSIS ET GENERALIBUS, ALTERO scilicet RERUM, QUO CONSULTO, QUIQUID NON SOLUM TALIS TALISVE PATER, VERUM ETIAM UNUSQUISQUE PATRUM, NE UNO QUIDEM OMISSE, IN QUODLIBET THEMA SCRIPSERIT, UNO INTUITU CONSPICIATUR; ALTERO SCRIPTURÆ SACRÆ, EX QUO LECTORI COMPERIRE SIT OBIVIUM QUINAM PATRES ET IN QUIBUS OPERUM SUORUM LOCIS SINGULOS SINGULORUM LIBRORUM S. SCRIPTURÆ VERSUS, A PRIMO GENESEOS USQUE AD NOVISSIMUM APOCALYPSIS, COMMENTATI SINT.

EDITIO ACCURATISSIMA, CÆTERISQUE OMNIBUS FACILE ANTEPONENDA, SI PERPENDANTUR CHARACTERUM NITIDITAS CHARTÆ QUALITAS, INTEGRITAS TEXTUS, PERFECTIO CORRECTIONIS, OPERUM RECUSORUM TUM VARIETAS, TUM NUMERUS, FORMA VOLUMINUM PERQUAM COMMODA SIBIQUE IN TOTO PATROLOGIÆ DECURSU CONSTANTER SIMILIS, PRETII EXIGUITAS, PRÆsertimQUE ISTA COLLECTIO, UNA, METHODICA ET CHRONOLOGICA, SEXCENTORUM FRAGMENTORUM OPUSCULORUMQUE HACTENUS HIC ILLIC SPARSORUM, PRIMUM AUTEM IN NOSTRA BIBLIOTHECA, EX OPERIBUS ET MSS. AD OMNES ÆTATES, LOCOS, LINGUAS FORMASQUE PERTINENTIBUS, COADUNATORUM.

SERIES LATINA,

IN QUÆ PRODEUNT PATRES, DOCTORES SCRIPTORESQUE ECCLESIE LATINÆ A TERTULLIANO AD INNOCENTIUM III:

ACCURANTE J.-P. MIGNE,

Bibliothecæ Cleri universæ,

SIVE CURSUUM COMPLETORUM IN SINGULOS SCIENTIÆ ECCLESIASTICÆ RAMOS EDITORE.

PATROLOGIÆ LATINÆ TOMUS CLXXXIV.

S. BERNARDUS, CLARÆ-VALLENSIS ABBAS.

PARISIIS,

APUD GARNIER FRATRES, EDITORES ET J.-P. MIGNE SUCCESSORES, IN VIA DICTA AVENUE-DU-MAINE, 189, OLIM CHAUSSÉE-DU-MAINE, 127.

1879

UNIVERSIDAD DE NUEVO LEON
Biblioteca Universitaria y Teológica

dem auctoris zelum commendat sermo 30, ubi Alexandrum III pontificem arguere non veretur. Denique non minoris momenti sunt ejusdem Tractatus et Epistolæ.

V. De subsequentibus Opusculis non est necesse diutius præfari hoc loco, quando singulis præfixæ sunt Admonitiones, quæ longioris Præfationis vicem supplere possunt. Horum omnium argumenta fusius explicabit Index utriusque tomo exeunti subjectus.

SANCTI BERNARDI

ABBATIS CLARÆ-VALLENSIS

OPERUM TOMUS QUINTUS.

COMPLECTENS

OPERA SUPPOSITITIA ET ALIENA.

GILBERTI DE HOILANDIA

ABBATIS ORDINIS CISTERCIENSIS

SERMONES IN CANTICUM SALOMONIS,

Ab eo loco ubi beatus Bernardus morte præventus desiit.

I SERMO I.

In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea (Cant. III, 4).

1. Varii sunt amantium affectus, quia casus varii. Ideo sponsæ verba aliquoties interrupta videntur, sicut ipsa dilecto suo vel ex voto fruitur, vel præter votum fraudatur. Nunc ut super montes revertatur invitat: nunc in lectulo quærit elapsam. Quam hic assignabis consequentiæ seriem? quæ docebitur ordinis ratio? Non videtur ratio, sed interruptio. Vota amoris uniformia non sunt. Ideo sermo serie non tenetur. Affectus in amore loquitur, et verba interrumpit: quia nec ipse sibi semper in uno statu cohæret. Jure et ipse sponsus hinnulo comparatur, sic fallens, et sic fugiens dilectam. Varietas hæc nec consequentia, nec ratione caret. Verba tam subito commutata continuationem servant, dum affectuum ordini serviunt. Videte, jam quæ sit in hac varietate series continuationis. Elapsus erat dilectæ suæ super montes, quasi hinnulus vagus et volitans: et ipsa ad se relapsa de montibus illis in quibus mirabiliter illuminata erat, et illustrata visione dilecti;

de montibus, inquam, illis ad convallem lacrymarum, ad lectum doloris relapsa, ad lectum et ad noctem de montibus luminosis. Quidni sic recidat ipsa, ubi sic recedit dilectus suus? ipse enim sponsæ suæ salus et illuminatio. Ideo recedente ipso, illa recidit ad lectulum infirmitatis, et ignorantiae noctem. Jam versatur super stratum infirmitatis suæ. Super hunc tamen stratum memoratur dilecti; et jam non in matutinis, sed in nocte meditatur in ipso, quærens quem diligit anima sua. Non pigre agit in hoc lecto ad quem relapsa est. Non lascivit, non delectatur in lecto concupiscentiæ: sed magis reluctatur memorata dilecti solius; non obnoxia infirmitati, sed charitati. Sic interpretetur cui sic videtur. Ego tamen non hic accipio lectum doloris, nisi forte doloris illius, quem amor parturit de absente sponso: deliciari videtur velle magis quam sanari, et amicum quæsisse, non medicum. Juxta hunc sensum sic continuare potes. De montibus se raptim contulerat ad lectulum sponsæ, ubi illa exercitata, et deficiens ubertate delectationis obdormivit, exhausta inter amplexus dilecti. Oblectata obdormivit somnum dulcem, sed expeperata non invenit illum hæc mulier deliciarum in

manibus suis. Gaudia itaque illa, gaudia ineffabilia silentio transiens, in hanc tandem vocem erupit: *In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea.* Pro continuatione nunc ista sufficiant.

2. Jam verba singula consideremus. *In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea.* Dulce satis est te, bone Jesu, quærere, dulcius tenere. In uno pius labor, in altero perfecta lætitia. Dulcis utique est attractio tui: nam et ipse tactus fructu non caret. Mulier illa evangelica felici furto attingit fimbriam Jesu, et statim stetit in illa fluxus sanguinis (*Matth. ix, 20-22*), fluxus carnalis illecebræ, carnalis delectationis et curæ; et restricta et desiccata sunt quæ prius in illa fluida erant: et totum hoc contigit ex contactu fimbriæ. Quid, si caput ipsum amplexari contigisset? Non modo staret et exsiccaretur sanguinis fluxus, sed emanaret impetus fluminis illius, quod lætificat civitatem Dei (*Psal. xlv, 5*). Bonus ergo tactus, sed attractio melior. In turba, in publico vix tangitur Jesus. Ideo sponsa quæ non tantum tangere, sed amplexari et attractare Verbum vitæ desiderat, devitans publicum, secretum elegit, secretum et lectuli et noctis. Bonum opus vel quærere Jesum, vel tenere: sed opportunitas et loci et temporis huic adhibenda est operi. Et quæ major et accommodatior ad usum amoris, quam lectuli et noctis opportunitas? Nisi quieta mente quæri non potest delectatio sapientiæ, nec intranquillus in illam aspectus dirigitur. Nihil inquinatum incurrit in illam, nec impacutum quidem. Illa vero in animum quietum et purum ultro incurrere solet, et gratis influere. In pace enim locus ejus, et habitatio ejus in Sion (*Psal. lxxv, 3*), hoc est, in speculatione. Pax præponitur quasi præparatio quædam speculationis. Oculus turbatus vel ira, vel cura, quomodo lucem illam inaccessibilem intuebitur, quæ nisi serenis non attingitur mentibus, nec illis tamen semper ad libitum? Quid, in quiete, paci ad lectulum? Multum plane secundum hunc modum, quod sicut in lectulo, sic in pace dormitur et quiescitur. *In pace, inquit, in idipsum dormiam et requiescam (Psal. lv, 9).* Quidni libenter requiescat anima sancta, ubi locus est dilecti? In pace enim locus ejus. Ideo hunc tibi locum primo acquire, ut in eo, quem diligit anima tua, vel allapsam teneas, vel elapsam requiras. In lectulo enim et secreta quadam mentis quiete potest investigari liberius, inveniri citius, et tutius teneri; forte et diutius, si tamen potest diutius morari in deliciis illis quæ fere solent in ipsis intercedi principiis. Nam et hæc velut inter ipsos elapsa amplexus, et fugientes insectans delicias, dilectum rursus anxius quærit, et hoc in lectulo. Bene collocaris in lectulo, si otio quodam ab occupationibus mens tua libere feriat. Libertate et otio quid accommodatius ad usum amoris? Et libertas illecebram parit. In otio et expeditur affectus, et non parum impenditur illi. Sic est. Quanto fuerit expeditior animus, tanto quidem impensior erit in illud quod amat. Usu evenit ut cum fuerimus otio redditi, tunc sentiamus acriorem mor-

sum amoris divini. E contra insensibilem pene reddit affectum frequens cura mundi, et quasi callum quemdam menti obducit. Animum cura implicat, quies explicat. Explicata desideria in quæ putas incrementa se dilatant?

3. Vides quanta bona contineantur in lectulo? Quies, libertas, illecebra. In lectulo enim quietis et vacuitatis vota magis inardescunt. Locus accommodatus oblectamento charitatis sponsam ad quærendum urget ardentius. Illic enim ægrius caret dilecto, ubi poterat uberius frui. *In lectulo, inquit, meo, et per noctes.* Quæ per noctes quærit, non videtur mihi tam aspectus quam amplexus sectari. Tenere magis optat quam intueri. Bona quidem visio est, sed adhesio arctior. Nam qui adhæret Domino, unus est spiritus (*I Cor. vi, 17*). Melior tamen utraque. Nam conjunctæ vicissim incrementis se cumulant gratiarum. Utramque si te apprehensurum non arbitraris, sectare tu quod sponsa sectatur. Amplexus quære dilecti. Ignorantiæ tuæ nox, imo noctes ignorantiarum tuarum, serenam tibi visionem adimit secretorum cœlestium. Tu suavia sequere. Quære ut perentias illa, si scire non potes. Nox non præscribit deliciis, nam et ipsis aliquoties illustratur. *Nox, inquit, illuminatio mea in deliciis meis (Psal. cxxxviii, 11).* *In deliciis, ait; non, In scientiis.* Ita et tu noctem, si non potes scientiis, pertenta illuminare deliciis. Quidquid hic videmus per speculum et in ænigmate, totum in nocte est. Et in hac nocte potest Jesus meus magis dulci quodam affectu suaviter sentiri, quam sciri ad purum. Ideo etsi nondum ad contuitum admittitur, contactum tamen sectatur, dilectum in lectulo et per noctes quærens.

4. Quid, si ad inventionem dilecti et nox operatur? Cooperatur plane, et accommodate satis. Sicut in lectulo sanctæ quietis accipis otium, sic oblivionem quandam intellige in nocte. Utrumque sapientiæ et contemplationis negotio opportunitatem ministrat. Nec Salomon vult te scribere sapientiam, nisi in tempore otii (*Eccli. xxxviii, 25*): nec Paulus in anteriora extenditur, nisi prius eorum quæ retro sunt oblitus (*Philipp. iii, 13*). Miraris quod bona nox, et dies malus est? *Diem hominis, inquit propheta, non concupivi (Jerem. xvii, 16).* Nescio quo pacto sibi adversantur, et alterutro se obscurant dies Domini, et dies hominis. Siquidem dum alter exoritur, alter reconditur. *Diem, inquit, hominis non concupivi, hoc est, humanum favorem, hominum gloriam; et inter reliquos, imo præ reliquis spectabilis videri. Recte hanc diem propheta abjurat, quæ perturbationis ministrat materiam. Melior ergo hæc nox die: siquidem nox a perturbatione abscondit, dies exponit. Denique primi parentes nostri statim ut eorum oculi in hanc aperti sunt lucem, erubescens confundebantur (*Gen. iii, 7*). Quanto felicius clausa prius tenuere lumina, et meliori cooperta nocte, peccati pruriginem nescientes! Abinde sumpsit hic malus dies originem, qui vitiorum denudavit semitas, illicientes species demonstravit,*